

Posudek vedoucího na práci Filipa Štrobicha „Vývoj národní bezpečnostní politiky USA a zdroj její identity (mezi léty 1989-2008)

Práce vypráví příběh proměn americké zahraničně-politické doktríny za prezidenta Bushe staršího, Billa Clintona a Bushe mladšího. Metodologickým východiskem je konstruktivistická premisa, že posledním zdrojem zahraniční politiky není ani tak mocenská konfigurace mezinárodního systému, jako spíše zděděná politická tradice. Mocenské vztahy hrají důležitou roli, jejich působení je však zprostředkováno jejich interpretací, která čerpá z rezervoáru diskurzů a postojů, které jsou v dané politické kultuře dostupné. Autor vychází z dělení této kultury do čtyř ideálně-typových pozic, jak je provedl Mead a do českého prostředí uvedl autor tohoto posudku. Navzdory konkurenčního vztahu těchto pozic hraje jedna z nich v období po 2. světové válce klíčovou úlohu, a to je wilsonismus. Podle Štrobicha to platí i pro jím sledované období. Každý ze tří prezidentů v závislosti na konkrétní situaci a ideologii dané chvíle uzpůsobil wilsonismus tak, aby mohl plnit tuto svou vůdčí roli.

Z tohoto hlediska přála situace nejvíce Bushovi 41, jenž ve chvíli kolabujícího sovětského soupeře byl schopen uskutečnit trestní výpravu proti Saddámovi (a tak zachránit Carterovu doktrínu, podle které je ve vitálním zájmu USA, aby se žádná z regionálních velmocí Perského zálivu nestala hegemone) v rámci mezinárodního práva – tedy se svolením Rady bezpečnosti OSN. Pozoruhodná je Štrobichova připomínka absurdní teze Národní bezpečnostní doktríny z roku 1990, vyjádřená v jejím podtitulu „The Treat Is As Great As Ever“. Tato pozice je mechanicky opakovaným refrénem všech neokonzervativních publicistů a poradců bez ohledu na to, kdo zrovna hraje roli této hrozby, poukaz k níž má ospravedlnit nutnost zvýšit výdaje na zbrojení a připravit americkou veřejnost na vojenské intervence v zámoří. Hrál-li ještě roku 1990 tuto roli Sovětský svaz, pak v *National Defence Guidance* o dva roky později již ji hrála možná proliferace zbraní hromadného ničení, kolabující státy periferie a terorismus. Navzdory tomuto *fear mongering*, vycházejícímu z neokonzervativci ovládaného ministerstva obrany pod vedením Dicka Cheneyho, však je odkaz Bushe staršího díky příhodné mezinárodní situaci, za jaké se uskutečnila 1. válka v Perském zálivu,

podle Štrobicha nejvíce wilsonovský ze všech tří sledovaných prezidentů.

Clinton již musel daleko více lavírovat a Štrobich se podobně jako řada jiných analytiků trápí z mnohoznačnou upovídáností základních dokumentů jeho administrativy i jeho osobních vyjádření. Emblematický význam pro zhodnocení jeho období mají podle Štrobicha jeho balkánské intervence, především jedenáctidenní bombardování Jugoslávie na jaře 1999. Díky tomuto – z hlediska mezinárodního práva – jednostrannému aktu NATO proti suverénnímu státu je podle autora nezbytné charakterizovat Clintonovo prezidentování úkrokem od plné wilsonovské pozice (k níž ideálně vzato patří multilateralismus) k pozici rooseveltovské. Administrativa čtyřicátého třetího prezidenta zase mísí do společného wilsonovského základu jacksonovské prvky: ostatně právě jacksonismus je klíčem pro pochopení toho, proč se z umírněně izolacionistického Bushe předvolební kampaně stal po „9/11“ radikální intervencionista unilaterálního střihu.

K právě narýsovanému příběhu proměn přidává Štrobich ještě úvahu o tom, že především Clinton a Bush mladší nereagovali pouze na výzvy unipolarity po studené válce, ale také a neméně na znejištění Ameriky tváří v tvář procesům globalizace podemílajícím základy amerického národního státu (to je nejviditelnější v agresivním nacionalismu druhého z jmenovaných).

Štrobichova práce je přehledně strukturována a svou výkladovou tezi vypracovává logicky koherentním způsobem. Co poněkud kazí výsledný dojem je stylistická neobratnost a šroubovanost, která občas vede až k těžko srozumitelným pasážím. Z toho důvodu navrhuji hodnotit tuto jinak vydařenou práci jako *velmi dobrou*.

Pavel Barša

